

SCHRIFTELIJKE VRAAG

nr. 479

van **JOHAN DANEN**

datum: 10 februari 2022

aan **ZUHAL DEMIR**

VLAAMS MINISTER VAN JUSTITIE EN HANDHAVING, OMGEVING, ENERGIE EN TOERISME

Drinkwaterverliezen - Maatregelen

Het niet-geregistreerde drinkwaterverbruik omvat het niet-gefactureerde verbruik (brandweer, gemeentediensten, spoelingen, diefstal en onnauwkeurigheid meters) en de lekverliezen. In 2020 bedroeg het niet-geregistreerde verbruik 73,6 miljoen m³ of zo'n 17,3% van het water dat gedistribueerd werd. Daarvan is naar schatting 64,0 miljoen m³ effectief lekverlies.

Dat niet-geregistreerde verbruik schommelt sterk tussen de verschillende drinkwatermaatschappijen en vooral De Watergroep (25,3%) en Farys (19,1%) vallen daarbij in negatieve zin op. Terwijl Farys een dalende trend vertoont, blijft het niet-geregistreerd verbruik toenemen bij De Watergroep.

Deze niet-geregistreerde verbruiken vertalen zich ook in de waarden op de Infrastructure Leakage Index (ILI). De Watergroep heeft een ILI van 1,71, terwijl Farys een waarde van 1,07 laat optekenen. Farys is, samen met de watermaatschappij Knokke-Heist, de enige maatschappij die een dalende ILI kent.

Bij de berekening van de ILI worden de werkelijke jaarlijkse verliezen vergeleken met de onvermijdelijke jaarlijkse verliezen, rekening houdend met de karakteristieken van het netwerk. Een ILI onder de 2 wordt als goed beschouwd.

De Infrastructure Leakage Index lag voor de Vlaamse waterbedrijven in 2020 tussen de 0,49 en 1,71. In de Blue deal wordt gestreefd naar 0,5.

1. Per dag vloeide in 2020 ongeveer 201.000.000 liter drinkwater weg (niet-geregistreerd verbruik).
 - a) Kan de minister de evolutie geven van niet-geregistreerd verbruik sinds 2000, in totaal en per drinkwatermaatschappij?
 - b) Het merendeel daarvan zijn lekverliezen, maar een beperkt percentage betreft waterverbruik door de brandweer, door de gemeentediensten, voor het spoelen van leidingen enzovoort. Ook de onnauwkeurigheid van de watermeters wordt als verklaring voor dat verlies meegegeven.

Hoeveel bedraagt de niet-gefactureerde hoeveelheid die voor deze doeleinden werd aangewend in 2020 (in liter/dag of m³/jaar)?

- c) Wanneer de afwijkingen van de watermeters een Gaussische verdeling zouden kennen, dan mag dat bijna geen invloed hebben op de verliezen. Aangezien de onnauwkeurigheid van de watermeters als mogelijke verklaring wordt gegeven voor het niet-geregistreerde verbruik, zou dit betekenen dat (meer) meters minder verbruik registreren dan het werkelijke verbruik.

- i. Hoe groot is de afwijking (en welk bereik) tussen de gemeten meterwaarde en het werkelijke verbruik? Wordt dit per meter gecontroleerd?
- ii. Een meter die minder registreert dan het werkelijke verbruik, speelt in het (financiële) voordeel van de eindafnemer.

Is het een bewuste keuze om enkel meters met deze negatieve afwijking te installeren of zijn er ook meters die meer registreren dan het werkelijke verbruik? Zo ja, hoe groot (bereik) kan een positieve afwijking zijn?

2. Bij de drie grootste drinkwatermaatschappijen is er nog steeds een significant verschil tussen de niet-geregistreerde verbruiken. Bij De Watergroep (25,3%) en Farys (19,3%) zijn de niet-geregistreerde verbruiken duidelijk hoger dan bij Pidpa (10,6%). Bovendien is de stijging van de niet-geregistreerde verliezen bij De Watergroep opnieuw meer uitgesproken dan bij de andere drinkwatermaatschappijen. In haar antwoord op een vroegere vraag over deze problematiek ([n° 665, 25 mei 2020](#)) gaf de minister aan dat er verschillende oorzaken zijn om de verschillen te verklaren. In het antwoord gaf ze ook aan dat De Watergroep in 2019 gestart was met een actieprogramma om het lekverlies terug te dringen.

- a) Op de watermaatschappijen Farys en Knokke-Heist na, kennen alle waterbedrijven een stijging van het percentage niet-geregistreerd verbruik t.o.v. de input bij distributie. Hoe verklaart de minister deze tendens?
- b) De Watergroep startte in 2019 een actieprogramma om het lekverlies terug te dringen. Zowel het niet-geregistreerde verbruik als de ILI kennen echter een stijgende tendens.

- i. Wat is de verklaring voor deze stijging in het niet-geregistreerde verbruik? Werd dat veroorzaakt door een stijging van de niet-gefactureerde verbruiken en/of een stijging van de lekverliezen?
- ii. In het antwoord op mijn vraag nr. 665 van 25 mei 2020 gaf de minister aan dat De Watergroep met dit actieprogramma de vermijdbare verliezen wou terugdringen naar een ILI-waarde van 0,85 tegen eind 2021. De Watergroep klopte in 2020 af op 1,71, wat meer dan het dubbele is.

Wat is de oorzaak van de spectaculaire toename in lekverliezen bij de Watergroep? Zal De Watergroep deze doelstelling alsnog kunnen behalen? Werd het actieprogramma geëvalueerd en bijgestuurd? Zo ja, op welke punten (aspecten) werd het actieprogramma bijgestuurd?

3. De waterverliezen zullen uiteindelijk verrekend worden in de facturen van de eindverbruikers.
 - a) Wat is de economische waarde (in euro) van de niet-geregistreerde verliezen? Graag een overzicht per drinkwatermaatschappij.
 - b) Hoe zijn de kosten van de niet-geregistreerde verliezen verdeeld tussen de particuliere en industriële eindverbruikers? Graag een overzicht per drinkwatermaatschappij.
 - c) De minister gaf in het antwoord op mijn vraag nr. 665 al aan dat zij de lekverliezen onaanvaardbaar hoog vindt, ondanks de verschillende maatregelen die er al liepen om de verliezen terug te dringen. Ze gaf aan dat de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM) de opdracht had gekregen tot het opmaken van een nieuwe audit die moet nagaan hoe groot het probleem van weglekkend drinkwater precies is. De audit is ondertussen afgerond. Verder gaf de minister

aan dat zij conform het regeerakkoord verder ging inzetten in de uitrol van de digitale watermeter om niet-geregistreerd verbruik bij de klant te beperken en lekverliezen te helpen detecteren.

- i. Welke concrete aanbevelingen en bijkomende maatregelen werden uitgevaardigd op basis van de uitgevoerde audit? Wat is de stand van zaken? Worden de aanbevelingen/maatregelen uitgevoerd?
 - ii. Wat is de stand van zaken i.v.m. de uitrol van de digitale watermeter? Hoeveel meters werden nog uitgerold en zit de uitrol nog op schema?
- d) De herziene Europese drinkwaterrichtlijn legt aan lidstaten de verplichting op om in te zetten op lekreductie. De Commissie zal, uiterlijk 5 jaar na de inwerkingtreding, hiervoor de targets vastleggen die gehaald moeten worden.
- i. Heeft de Commissie de targets al vastgelegd?
 - ii. Wat zijn de targets voor Vlaanderen?
 - iii. Zijn er ook tussentijdse doelstellingen bepaald? Zullen ze gehaald worden?

ANTWOORD

op vraag nr. 479 van 10 februari 2022

van **JOHAN DANEN**

1. a) De gegevens werden sinds 2011 bijgehouden zijn voor de periode 2011 tot 2020 terug te vinden in het rapport Drinkwaterbalans voor Vlaanderen – 2020 (<https://www.vmm.be/publicaties/drinkwaterbalans-voor-vlaanderen-2020>). De evolutie van het niet-geregistreerde verbruik per waterbedrijf is opgenomen in tabel 8 op pagina 25.

Merk op dat de 'drinkwater'regio Vlaanderen in de afgelopen jaren is hertekend en uitgebreid, zodat de sommatie 'Vlaanderen' niet volledig gelijklopend is. In periode 2014-2015 en 2017-2018 zijn er stijgingen in NRW door toename aan gemeenten wiens NRW wordt geregistreerd.

- b) De waterbedrijven geven aan dat de opdeling van het niet in rekening gebracht water niet evident is. Stappen worden gezet (cfr. Aanbevelingen audit door VMM) om bepaalde oorzaken beter in kaart te brengen (spoelverliezen, meetnauwkeurigheid watermeters) maar dit zal altijd met een zekere foutenmarge zijn. De waterbedrijven rapporteerden voor 2020 dan ook inschattingen, die eveneens in het rapport Drinkwaterbalans voor Vlaanderen – 2020 (tabel 7) werden opgenomen.

Daarnaast zijn er enkele oorzaken die niet bemeterd kunnen worden zonder enorme kosten te introduceren (verbruik brandweer, illegale afnames). We werken in Vlaanderen daarom dus met 'default' waardes, vooropgesteld door een Europese richtstudie 'Good Practices on Leakage Management'.

- c) i. In de ILI-berekening wordt een forfaitaire inschatting van 2% niet-geregistreerd verbruik toegewezen aan onnauwkeurigheid van watermeters. De inschatting van 2% is gebaseerd op een studie die door IWA werd gebruikt om in de ILI te verwerken.
Bij de aankoop van nieuwe watermeters worden deze bij de fabrikant getest op de metrologische foutenmarge. Ze moeten hierbij voldoen aan het KB van 25 maart 2016 -wat een omzetting is van de Europese regelgeving van 2002- betreffende de opvolging in bedrijf van koudwatermeters. De specifieke eisen met betrekking tot watermeters zijn door de VMM ook online gepubliceerd in het verslag "Verkenkend onderzoek 'slimme watermeters' van pagina 12 tem 17.
- c) ii. Een correcte afrekening, op basis van het werkelijke verbruik, blijft vanzelfsprekend het uitgangspunt.

Watermeters moeten voldoen aan het Koninklijk besluit van 25 maart 2016 betreffende de opvolging in bedrijf van de koudwatermeters. Dit KB voorziet in een reeks normen, ijkingsprocedures en controles waaraan alle koudwatermeters moeten voldoen.

In de wet staat beschreven dat een herijking gebeurt om de 16 jaar voor de meters met een permanent debiet gelijk aan of kleiner dan 16 m³/u en om de 8 jaar voor de meters met een permanent debiet groter dan 16 m³/u. Om aan deze eis te voldoen, hebben de waterbedrijven programma's om watermeters

systematisch te vervangen (kleine watermeters) of te herstellen en herijken (grotere watermeters).

Dit koninklijk besluit is federale materie. We beschikken niet over cijfers die een opdeling maken tussen het soort afwijking dat er is, of over de resultaten van de controle.

De waterbedrijven hebben programma's in uitvoering of gepland voor een uitrol van digitale watermeters. Voor de opvolging van het NRW biedt dit het belangrijke voordeel dat het klantverbruik dagelijks gekend is, naast diverse andere voordelen zoals het wegvallen van de klassieke mechanische slijtage.

2. a) Hierbij wil ik nog eens verwijzen naar de tabel 8: evolutie van het percentage niet-geregistreerd verbruik t.o.v. de input bij distributie voor elk waterbedrijf voor de periode 2011 tot en met 2020

De cijfers schommelen wat tussen de verschillende jaren, algemeen is er een lichte stijging en geen dalende trend. Zie ook <https://www.vmm.be/water/drinkwater/drinkwaterproductie>

Het is een moeilijke uitdaging om de ILI-waarden – die onder het cijfer 2 liggen en daardoor internationaal als goed worden gepercipieerd – verder te reduceren:

- Hoe kleiner de verliezen zijn, hoe minder éénvoudig deze dan ook te vinden zijn in het uitgebreide drinkwaternet in Vlaanderen. De spanningen zijn exponentieel groter en bovendien zijn de lekken niet te herleiden tot één specifieke oorzaak.
- De KPI's kennen een zekere foutenmarge door de wijze van opmaak.
- Elk drinkwaterbedrijf heeft zijn karakteristieken en uitdagingen. Dit gaat bv. over topografische verschillen en verschillen in urbanisatie, maar ook keuzes in materialen, kwaliteit van plaatsing tot vervanging strategieën.

Belangrijke acties binnen de actieprogramma's zijn gebaseerd op schaalvergroting bij toepassing van nieuwe technologie en methodieken. Dit vraagt enige tijd en is dan ook de reden waarom de effecten niet evenredig tot uiting komen in het globale ILI cijfer. Bovendien wordt bij de rapportering van NRW-cijfers steeds teruggekeken naar een afgelopen periode van 365 dagen. Dit betekent dat er vertraging zit op de rapportering t.o.v. de reële situatie. Mede door de onnauwkeurigheden die de ILI bepalen is het daarom cruciaal om de ILI niet te vergelijken van jaar tot jaar, maar om een langere vergelijkingsperiode te beschouwen.

- b) i. Zoals aangegevevn vertoont de berekening van de ILI-cijfers een zekere foutenmarge. Bovendien werd in 2020 een nieuwe berekeningswijze toegepast die retroactief uitgevoerd is tot en met het jaar 2016. Dit resulteerde in hogere waarden dan voorheen gecommuniceerd.

De acties binnen het actieprogramma zijn gebaseerd op schaalvergroting bij toepassing van nieuwe technologie en methodieken. Dit vraagt een zekere doorlooptijd en is dan ook de reden waarom de effecten vanaf 2021 zichtbaar zijn in het globale ILI cijfer. Tussentijdse berekeningen bij De Watergroep tonen een daling van de ILI in de loop van 2021. Voor de periode Q3 2020 – Q2 2021 is de ILI-waarde 1,60 en voor de periode Q4 2020 – Q3 2021 is dit 1,48. In de voorlopige cijfers voor kalenderjaar 2021 wordt deze daling bevestigd. Op kleinere schaal zijn reeds langer de effecten van de acties duidelijk. In deelgebieden van het leidingnet van De Watergroep wordt reeds een ILI behaald die beduidend lager is dan 0,85 (meer dan 3 500 km leidinglengte) en ook in andere gebieden wordt een ILI van omstreeks 1,0 benaderd (2 800 km leidinglengte). Zoals aangehaald onder punt 2 a wordt bij de rapportering van NRW-cijfers steeds een jaar terug gekeken in de tijd zodat de rapportering achterop loopt ten opzichte van de reële situatie.

- ii. In de ILI-cijfers is een daling op te tekenen in de loop van 2021. Aanvullend op het antwoord op vraag 2 b i voor wat betreft de evolutie van de ILI, werd doorheen de jaren 2020 en 2021 het actieprogramma in meerdere stappen versterkt en uitgebreid. Dit is onder andere te merken op de volgende punten:
- meer meten in kleinere registreerzones: verhoogde ambitie voor plaatsing nieuwe sensoren in het leidingnet;
 - betere lekopsporing: bijkomende innovatieve technologieën werden in scope genomen en uitgetest, waarna de succesvolle technieken worden uitgerold;
 - efficiënt lekherstel: datagestuurde processen doen een beroep op verhoogde beschikbaarheid van operationele KPI's en geografische informatie over lekherstel;
 - beter drukbeheer: plaatsing van bijkomende drukregelaars en maatregelen voor optimaliseren van de waterdruk;
 - gericht vervangingsbeleid: datagestuurde processen doen een beroep op verhoogde beschikbaarheid van operationele KPI's en geografische informatie over conditie van leidingen.

Het actieprogramma wordt continu geëvalueerd en bijgestuurd. Aangezien de vooropgestelde streefdoelen reeds worden behaald in belangrijke deelgebieden van het leidingnet van De Watergroep, is het een kwestie van de verdere geplande schaalvergroting door te zetten zodat dit verder in de globale ILI-cijfers zichtbaar wordt.

3. a) Meer informatie over de economische waarde van lekverliezen is beschikbaar in het auditrapport over lekverliezen 'Omvang van waterverlies bij Vlaamse waterbedrijven' (VMM, 2021) op de VMM-website: https://www.vmm.be/wetgeving/adviezen-waterregulator/waterregulator_advies_omvang_waterverlies_tw.pdf/view

De geraamde kost van het productieverlies en werkelijke waterverlies bedroeg in 2019, 36 miljoen euro. De kost is gebaseerd op de kostprijs van water per waterbedrijf aan de ingang van het net vermenigvuldigd met respectievelijk het volume aan productieverlies en het werkelijk waterverlies.

De VMM/WaterRegulator kan geen overzicht per waterbedrijf bezorgen omdat dit gegevens zijn waarop het bedrijfsgeheim en de privacyregeling van toepassing is (cf. art. 2.5.2.2.1 van het decreet van 18 juli 2003 betreffende het integraal waterbeleid, gecoördineerd op 15 juni 2018 en het afsprakenprotocol tussen de WaterRegulator en de waterbedrijven (<https://www.vmm.be/water/waterfactuur/waterregulator/documenten-waterregulator/afsprakenprotocol/protocol/view>))

- b) Er zijn geen aparte leidingen naar particulieren en industriële eindverbruikers. De kosten kunnen dus niet opgesplitst worden naar HH abonnees en NHH abonnees.
- c) i. Er werden nog geen specifieke maatregelen 'uitgevaardigd' op basis van deze audit. Een overzicht van welke aanbevelingen uit de audit reeds een doorvertaling kregen is niet beschikbaar.
- ii. Farys, De Watergroep en Pidpa rollen momenteel een proefproject uit waarbij ze 70.000 digitale meters installeren in synergie met Fluvius. De grootschalige uitrol volgt vanaf 2023.
Bij water-link is meer dan 99% van alle watermeters vervangen door een digitale watermeter.
AGSO Knokke-Heist en Aquaduin hebben momenteel reeds respectievelijk 40% en 70% van hun watermeters vervangen door een digitaal exemplaar.

AGSO	10 959
Aquaduin	19 000
De Watergroep	1 500

Farys	174
Pidpa	341
Water-link	199 881

d) i. Neen

- ii. De Commissie zal een drempel vastleggen voor het lekverlies tegen uiterlijk 12 januari 2028. Wordt de drempel overschreden, moet een lidstaat een actieplan indienen. Voor zover we hierop nu reeds zicht op hebben, zal dit geen lidstaat-specifieke drempel zijn.

In de Vlaamse wetgeving zijn geen targets opgenomen. De Blue deal legt natuurlijk wel alvast het ambitieniveau vast. Het proces van het omzetten van de richtlijn loopt nog binnen de administratie. Ik wacht af het voorstel af en blijf inzetten op het terugdringen van de lekverliezen.

- iii. Zie antwoord op vraag ii.